

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

Abonamentul:

Pe un an 32 coroane.

Pe șase luni 16 cor. — Pe trei luni 8 cor.

Corespondențe

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», Strada Măcelarilor Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articlele nepublicate nu se înapoiază.

Prețul Inserțiunilor, după învoială**Abonamentele și inserțiunile**

să se adreseze Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 45.

Nr. 7429 Școl. 1918.

Circulară

către toate oficiile protopopești și parohiale și către toți învățătorii din arhieiceza ort. rom. din Transilvania.

Inaltul ministeriu al cultelor și instanței publice, cu referire la ajutorarea învățătorilor și învățătoarelor dela școalele primare confesionale, cu adaus de îmbrăcămintă, a luat în cadrele ordonanței cu Nr. 108800—1918 VII d. următoarele dispoziții:

I. Adaus de îmbrăcămintă primesc toți învățătorii și învățătoarele dela școalele primare confesionale cari:

a) în temeiul articolului de lege XVI din 1913 beneficează de subvenție de stat ca întregire de salar;

b) n'au întregire de salar dela stat, dar în baza articolului de lege IX/1917 ori XV/1917 primesc adaus familiar ori ajutor de răsboi;

c) Învățătorii și învățătoarele ajutătoare cărora în luna Iulie li s'a mai lichidat ajutorul de stat.

Asemenea primesc adaus de îmbrăcămintă toate instructoarele grădinelor și asilelor de copii, cari întrunesc condițiunile de sub punctele a, b și c.

Învățătorii aflători sub drapel primesc adaus de îmbrăcămintă numai în cazul că il cer dânsii ori cei cari sănătă credință de dânsii să ridice competițele învățătoarești.

II. Adausul de îmbrăcămintă constă din adaus fundamental și adaus supletor.

Suma adausului fundamental pentru învățătorii și învățătoarele definitive și pentru învățătorii ajutători cu diplomă e de 1000 cor., pentru învățătorii ajutători fără diplomă de 800 cor., iar pentru învățători aflători sub drapel de 500 cor.

Adausul supletor pentru membri familiari (și soția întrucât nu primește, în urma postului ce eventual ocupă, adaus de îmbrăcămiri deosebit), se votează învățătorilor cu drept la adaus fundamental de 1000, respective 500 în sumă de 400 cor., iar învățătorilor cu drept la adaus fundamental de 800 cor., în sumă de 240 cor.

Votarea adauselor de îmbrăcămintă se face în baza anunțării în scris. Coalele de anunțare, care se pot primi dela inspectorii regești de școale, se provăd cu datele cerute prin învățători, se semnează în regulă atât de către învățători (la cei aflători în armătă de către plenipotenți) și din partea președinților comitetelor parohiale (scaunelor școlare) cari sănătă răspunzători și material pentru realitatea și corectitatea datelor. Coalele de anunțare provăzute și cu sigilul parohial se înaintează inspectoratelor regești de școale.

Învățătorii ajutători primesc adaus de îmbrăcămintă numai în cazul că vor funcționa ca învățători și în

anul 1918/19, care împrejurare președintele comitetului parohial e dator să o adeverească deosebit în coala de anunțare.

Sibiu, din ședința Consistorului arhidiecezan, ca senat școlar, în iunie la 5/18 Iulie 1918.

Dr. Eusebiu R. Roșca m. p., arhimandrit, vicar arhiepiscopal.

Dr. Octavian Costea m. p., secretar consistorial.

Păcatele noastre

Trecem prin timpuri foarte critice, și trăim zile foarte grele.

Răsboiul cumplit, care ca bătăie dela Dumnezeu a venit asupra monarhiei noastre, a intrat deja în anul al cincilea, cu toate miseriile și necazurile împreunate cu el, și Dumnezeu stie când va avea el sfârșit.

Slăbește neamul, pier oamenii în răsboiul cumplit,

oamenii au căzut în păcate, înșală, fură, omoară, jefuesc, tinerimea s'a demoralizat, nu mai e frică de Dumnezeu, nu mai e rușine de oameni.

Până acum am mai avut scut în biserică și în școală.

Biserica a fost scutul și apărarea noastră în zile de grele cercări.

Noi am suferit cu resignație toate neajunsurile, boalele, necazurile, toate încercările, cu căte a binevoit Dumnezeu a cercetă biserică noastră, a cercetă neamul nostru.

In zile de grele încercări, în zile de amare suferințe, în zile de negre năcăzuri s'au deschis ușile bisericuțelor noastre din vârful dealului, de deasupra satului, au sunat toaca, au sunat jelnic clopotele, poporul s'a adunat la biserică, a ascultat sfânta slujbă în limba moșilor și a strămoșilor săi, a ascultat rugăciunile ridicate în fața altarului, și a aflat ușurință, a aflat măngăiere.

Pe vremea aceea erau sfinte zilele de sărbătoare, pe vremea aceea se țineau posturile, pe vremea aceea erau curate moravurile oamenilor, pe vremea aceea nu era zi, în care să nu se facă des de dimineață slujbă biserică, seara vecernie, și pe vremea aceea biserică nu era încăpătoare pentru credincioșii cari urcau dealul spre biserică.

Au venit vremi mai bune, și s'a deschis și școala românească, școala confesională. Lângă bisericuța din deal s'a deschis școala, care a ținut legată inima poporului de biserică, și care i-a deschis poporului mintea.

Școala a devenit fiica bisericiei. Si a lucrat mama și fica în bună înțelegere pentru binele poporului. În amândouă cu o gură și cu o inimă s'a lăudat numele Domnului, și s'a cultivat iubirea de patrie.

Speram zile tot mai bune. Din bisericuțele vechi de lemn în vârful dealului cu vremea s'au desvoltat biserici frumoase, biserici mari de peatră, polaturi bogate, cum se cântă la ciaslov.

S'au desvoltat și școalele noastre. Din jupânul dascăl a ajuns a se numi domnul învățător, școală veche de lemn s'a desvoltat și ea în școală modernă de peatră, a devenit adevarat palat domnesc.

Am înaintat în civilizație, am înaintat și în știință, și în școalele noastre de stat, și în cele din orașe.

Si cu cât înaintăm în cunoștință în știință, cu atâtă scăpată în cele ale credinței și în ale moravurilor bune.

Păcatele noastre!

Am început a neglijă biserică, care — vrem să fie bine fixat — a fost totdeauna scutul și apărarea neamului nostru.

Aici zace primejdia, și să ne trezim, până nu e prea târziu.

Să avem tăria sufletească de a privi primejdia în toată grozăvenia sa, de a privi realitatea în toată golătatea sa.

Am avut biserică, am avut școală.

Am avut biserică bună în țara întreagă, biserică săracă, dar bună, biserică de lemn, dar plină de lume, care cu evlavie ascultă sfânta slujbă și eșia din biserică lume multă, lume năcăjăită, dar măngăiată și cu incredere în bunul Dumnezeu.

Am avut școale bune, mai ales spre granițele țării am avut școale bune.

Incepând dela Poiana-sărată, Trei-scaune, Brețcu, Brașov, Bran, Făgăraș, Sibiu, Săliște, Mercurea, Sebeș, vastul comitat al Hunedoarei, am avut școale bune.

Școalele acestea azi sunt în primejdie de a slăbi.

Acesta ne doare, dară nu ne înșuflă mari îngrijiri.

Ce se ia azi cu puterea, preste voia noastră, în viitor, în timpuri mai bune, ni se va da iară.

Aceasta este credința noastră.

Mai rău stăm noi cu bisericile.

In măsura în care am înaintat cu școala în învățătură, în știință, am scăpată în ale credinței și în ale buzelor năravuri. Ne aducem aminte de vorbirea fostului mitropolit Ioan Mețianu în casa magnaților, când cu proiectul de a se introduce în școalele poporale limba maghiară.

Arhiereul de atunci al eparhiei Aradului a început cu o citărie latinească:

Qui profit in litteris, et deficit in moribus, plus deficit quam profit: Cine înaintează în știință și învățătură și scăpată în năravuri bune și în moralitate, mai mult pierde decât câștigă.

Si noi am ajuns la treapta aceasta.

A scăzut credința de odinioară, a scăzut dragostea către biserică în sinul poporului nostru.

Ca vânt rece, ca sloiu de ghiață bântuie azi necredința, imoralitatea, sectele de tot soiul, nepăsarea, lăpădarea de lege, traiul în fără de lege și indiferentismul religiunilor.

Bisericile noastre sunt goale.

Poporul destrăbat se lapădă de lege, se lapădă de neam, de preot, de tradiții, de limbă, și primește dela străini ce e rău, ce e străin de sufletul lui.

Păcatele noastre.

Azi preoțimea noastră nu mai stă la înălțimea, la care a stat preoțimea chinuită și năcăjăită din timpurile trecute.

Să nu fie cu supărare vorba aceasta, noi trebuie să ne cunoaștem greșelile, ca să ne îndreptăm, căci timp de îndreptare mai este încă.

Se ilustrăm!

In câte biserici de ale noastre se mai face azi în fiecare zi utrenia și vecernia?

Ce vedem la alte popoare?

Bisericile lor sunt deschise dimineață, deschise la 10 oare a. m., deschise seara.

Romano-catolicii au serviciu dimineață, și la orașe e lumea cu evlavie în biserică, are serviciu la orele 10, are exerciții evlavioase zi de zi.

Bisericile săsești au introdus exerciții evlavioase dimineață și seara, au asociări dețineret după sexe, și pentru bătrâni, și pentru tineret.

Pentru timpuri grele au legat poporul de biserică.

Noi ce facem?

Bisericile noastre stau închiate, poporul nostru, tineretul nostru, zăpădit și neîngrijit rătăcește pe căi străine.

Se luăm de pildă Sibiul, cu preoțimea multă și cultă de aici.

Biserica catedrală e pompoasă, stă însă închiată, ca nimeni să nu poată intra spre a-și face rugăciunile obișnuite.

Dumineca e deschisă înainte de ameazi. Dumineca însă nu e vecernie, și servitorimea cu sutele rătăcesc pe strădele Sibiului.

Așa în Sibiu, în centrul mitropoliei, și cu puține excepții așa în țara întreagă.

Pentru ce nu s-ar putea ține Dumineca vecernie? Pentru ce nu s-ar putea aduna Dumineca la vecernie tineretul de ambele sexe? Pentru ce nu s-ar putea aduna Dumineca la vecernie ucenicii dela meserii, și servitorimea de ambele sexe? Pentru ce nu s-ar putea ține Dumineca de Duminecă predici pentru popor cu considerare la trebuințele poporului? Pentru ce?

Eram în anul trecut în orașul Oradea-mare, unde era refugiat și sistorul și seminarul din Blaj.

Un profesor dela teologie de acolo îmi spunea, că în Blaj în biserică catedrală, a fost introdus Dumineca la vecernie predică pentru popor, și în scurt timp a avut măngăierea, să vadă biserică plină de lume evlavioasă, mai

ales cercetă biserica cu ocaziunea aceea servitorimea, care dimineața la sfânta liturgie nu se putea prezenta.

E timpul suprem, ca să rupem cu întocmirea de azi a acestor lucruri.

Dacă în trecut în timpuri grele preoțimea a știut să țină legat poporul de biserică, în timpurile grele de azi încă trebuie să fim și noi ca și moșii și strămoșii noștri.

Păcatele noastre.

Așa zicem noi, și aşa vor zice nepoții și străniepoții noștri.

Dacă preotul va merge la biserică, dacă preotul va săvârși cu evlavie și cu frica lui Dumnezeu sfintele slujbe, poporul va cercetă biserica.

Dacă la vecernie se va introduce regulat catehizarea cu tineretul adult, dacă se va introduce cuvântarea regulată pentru popor, dacă se vor introduce ca și la alte popoare exercițiile religioase, poporul se va legă de biserică și vom salvă tinerimea de pe la meserii și servitorimea, abstragând dela miliția cea multă, care cu drag cercetează în timp liber biserica.

Zile grele, timpuri extraordinare, cer măsuri de apărare extraordinare.

Soarta poporului nostru a fost în mâna bisericii, în mâna preoțimii.

Străbatem și azi zile grele.

Să deschidem porțile bisericilor noastre, mai ales Dumineca să ținem vecernia, să adunăm tineretul în biserică, să ținem cu el catehizare și predici, spre a-l legă de biserică și a-l întoarce dela calea retăcirei.

Să ne părăsim păcatele noastre.

Să întoarcem pe păcătoși dela retăcirea călei lor, ca să mănuim suflare de moarte și să acoperim mulțime de păcate.

Guvernul ungari și școala românești. Se anunță din Budapesta:

La invitația ministrului de culte și instrucție publică, a contelui Ioan Zichy, au sosit la Budapesta arhiepii ortodoci români mitropolitul Vasilie Mangra și episcopii Ioan I. Papp dela Arad și Dr. Miron E. Cristea dela Caransebeș. Numiții arhiepii s-au prezentat la ministerul cultelor, unde contele Ioan Zichy s'a consultat mai mult timp cu dânsii în afacerea școalelor românești.

Fusionarea partidelor guvernamentale. Corespondentul budapestean al ziarului *Vossische Zeitung* raportează:

Sfârșindu-se agitarea spiritelor, s'au pornit acum după culise tratative între partidul contelui Stefan Tisza și partidul guvernului Wekerle în scopul fuzionării acestor partide guvernamentale. Atât Dr. Wekerle, cât și contele Tisza au declarat în public de repește ori, că în chestiunile cele mai importante politice nu există nici un contrast între numitele două partide. În cercuri politice autorizate se cunoaște părerea contelui Tisza și a lui Wekerle, că acum este momentul potrivit pentru a săvârși fără greutăți fusionarea. Guvernul, de sine înțeles, se va reconstrui la toamnă conform acestei fusionări, și vor intra în cabinet mai mulți dintre aderenții contei Tisza.

Declarațiile contelui Czernin. Presa din Germania a făcut zilele acestea aspre critice la adresa contelui Czernin în legătură cu tratatul de pace dela București.

Pentru a se apăra împotriva atacurilor presei germane, fostul ministru de externe, contele Otocar Czernin a luat cuvântul în ședința din 29 iulie a casei seniorilor din Austria și a declarat următoarele:

Mă simt dator să vorbesc despre demarșul făcut la timpul său de Maiestatea Sa monarhul pe lângă regele Ferdinand al României, căci o parte din presa străinătății nu prezintă cazul în mod corect. Demarșul Maiestății Sale s'a făcut la sfatul meu și pe lângă deplina mea răspundere ministerială. În Brest-Litovsc am aflat din bun isvor, că regele român este isolat, și de aceea începe a-și înțelege situația desăvârșită, și caută modul de a ajunge în legătură cu domnitorul nostru. Dorința aceasta a regelui român am comunicat-o

colegului meu Kühmann, iar Maiestății Sale i-am zis să facă demersul, care acum este cunoscut. Rezultatul a fost, că am înconjurat lupta desăvârșită extremă a românilor și am încheiat fără întârziere pacea. (Vii sprobări.) Repet, că iau asupra mea întreaga răspundere a acestui pas; căci problema diplomației nu este să urmeze lupta, pe lângă grele jertfe proprii, până la nimicirea dușmanului; ci, dacă se poate pe o cale oarecare, să obțină pacea cinstită (Aprobări), și în cazul acesta am și isbutit. (Apăzuri și aprobări. Mulți felicită pe orator).

Proclamația împăratului Wilhelm. Intrând în al cincilea an de răsboi, împăratul Wilhelm a dat o proclamație către poporul german, și către armată și marină.

Suveranul Germaniei arată, că în lagărul dușmanilor noștri încă tot nu găsește ascultare glasul umanității. De către or vestim cuvinte de împăciuire, ni se răspunde cu vorbe de batjocură și ură. Din această cauză nu putem, decât să continuăm luptele, până când am înfrânt scopul de nimicire al dușmanului.

Camera ungării

In ședința din 30 iulie s'a desbatut, repede și fără incidente o serie întreagă de proiecte de legi financiare și economice, și s'au votat atât în general, cât și în special: despre darea de căstig în răsboi a Băncii austro-ungare, despre modificarea articolului de lege a Centralei institutelor financiare, despre împrumuturile pentru reglarea răurilor, despre darea pe cărbuni și impositul pe sare și a.

Şedința din 31 iulie. Se incepe discuția asupra proiectului unei noi regulări a îngrijirii persoanelor militare.

Discuția se întinde pe urmele interpelărilor.

Deputatul Ladislau Fényes întrebă, căcii prizonieri de-a noștri se mai află pe teritoriu rusesc, și ce măsuri s'au luat pentru aducerea lor acasă?

Interpelarea se comunică ministrului de honvezi.

In afacere de alimentare publică în terțelează Aurel Förster.

Dintre celelalte interpelări, a întimat un deosebită atenție vorbirea contelui Stefan Tisza, care s'a ocupat mai ales cu situația grea a poporului dela sate. Vorbitorul, în interpelarea sa rostită într-o din ședințele trecute ale camerei, a mai trasă luarea aminte a ministrului de alimentație publică, a prințului Windischgraetz, asupra neajunsurilor, la care sănătatea expuși sătenii. Cere guvernului să permită ca însăși comuna să-și procure și să împărtășească între locuitori bucatele, de care are trebuință.

Ștefan Haller se jălușă împotriva abuzărilor cenzurei, care oprește publicarea de articole ce n'au legătură cu interesele purtării răsboiului. Deputatul Haller întrebă guvernul, dacă are oare cunoștință că cenzura nu admite unor foi publicarea unui articol apărut deja în alte foi? Ce intenționează a face guvernul împotriva măsurilor de felul acesta ale cenzurei?

Şedința din 1 August. La proiectul legii pentru îngrijirea militară ia cuvântul deputatul Ludovic Szilágyi (din partidul muncii) și salută proiectul, care va avea o bună înrăurire asupra soldaților și a familiilor lor.

Mai vorbesc deputații Mihai Horváth (independist) și Ioan Pirkner (din partidul muncii), care primește proiectul.

Prezidentul comunică pentru ședință de mâne, că ministrul de alimentare publică, prințul Ludovic Windischgraetz, va răspunde la interpelarea contei Stefan Tisza.

Şedința din 2 August. In cursul discuției generale asupra proiectului de lege pentru îngrijirea militară, unul dintre membrii grupului croat a citit o declarație în numele partidului. In declarația aceasta se spune, că titlul proiectului, care nu amintește de croați, ci numai de honvezime regală ungării, este vătămător pentru dânsii. Croații, din motivul acesta, nici nu participă la desbatere.

Prim-ministrul Wekerle răspunde, că după ce nu există regat croat, nici honvezime nu poate să fie, decât regală ungării.

Deputatul Ladislau Fényes intervine pentru apărarea intereselor văduvelor și orfanilor militari.

Dionizie Sebes cere, ca invalidilor agricultori să li se dea mai ales pământ, în locul banilor.

Tot în favoarea invalidilor iau cuvântul deputații Kállay Ubul și Coloman Török.

Proxima ședință se anunță pentru Marti, în 6 August. Tot pe ziua aceea se amâna și răspunsul ministrului de alimentare publică Windischgraetz.

Casa magnaților

In ședința din 31 iulie s'a desbatut proiectul legii de reformă electorală.

Contele Iosif Mailáth nu afișă în proiect asigurate de ajuns interesele naționale. Proiectul, în formă sa actuală, este un compromis, care nu mulțumește pe nimeni. La unii le dă prea mult, la alții prea puțin. Deși nu-l aprobă, crede că ar fi lucru greșit, dacă s'ar retrage camerei; căci prin aceasta s'ar reîncepe luptele inopportun. In vremile de astăzi, țara are trebui să dea liniște internă. Recomandă primirea proiectului.

De aceeași părere este contele Anton Sigray.

Contele Aladár Széchenyi zice, că proiectul stă foarte departe de votul universal, egal, secret și după comune. Supremația maghiară se poate conserva numai prin dreptate și prin egalitate. Dacă insuș ministrul președinte afirmă, că proiectul nu este o alcătuire preciză, cu atât mai vărtășește acest proiect trebue retrimit camerei, ca unul care nu se poate primi nici decum.

Contele Enric Apponyi și Albert Berzevitzky primesc proiectul.

In ședința de după ameazi, înainte de a intra în ordinea zilei, cardinalul prieten Ioan Csernoch cere ca din priejul sărbătorii zilei natale a Maiestății Sale domnitorului, casa magnaților să-l salute în formă și mai călduroasă ca până acum.

Se continuă desbaterea întreruptă.

Episcopul Otocar Prohászka este aderent al votului universal, egal și secret și pentru femei, dar este contrar acordării dreptului de vot pe seama celor imigranți din Galia. Nu din antisemitism vorbește așa, ci numai din motive naționale.

Episcopul reformat Balthazár apără dreptul de alegere pentru femei.

Prim-ministrul Wekerle se declară din partea sa tot pentru dreptul de vot al femeilor; dar în imprejurările de acum se mulțumește cu ceea ce poate acorda. Nu admite, că în Ungaria sunt prigone naționalitățile. Proiectul de reformă electorală nu face deosebire între naționalități, ci voiește să valideze dreptul limbii maghiare ca limbă de stat.

Proiectul se primește în desbatere generală și specială.

Attentatul politic dela Kiev

Oamenii înțelegerii incep să bată tot mai mult drumul anarhiștilor.

N'au trecut decât trei săptămâni dela omorârea ambasadorului Mirbach la Moscova, asasinat în 6 iulie, și în 30 iulie s'a comis eșec un atentat. In ziua aceasta, după ameazi la 2 ore, s'a aruncat o bombă în Kiev asupra generalului Eichhorn și a adjutanțului său, căpitanului Dressler.

Eichhorn, comandanțul suprem al trupelor germane din Ucraina și unul dintre comandanții cei mai de valoare ai armatei, și-a pierdut în urma atentatului mâna dreaptă, iar adjutanțul său amândouă picioarele.

Bomba a fost aruncată de doi indivizi din trăsură, asupra celor doi ofițeri, care tocmai se întorceau dela casină.

In aceeași seară la ora 10 generalul Eichhorn a incetat din viață. Adjutanțul său, căpitanul Dressler, cu puțin înainte a murit în urma pierderii mari de sânge.

Numele atentatorului arestat este Boris Donțov, tinăr de 23 ani, și om de încredere al revoluționarilor socialisti dela Moscova. A recunoscut, că înainte cu câteva zile a sosit la Kiev, și că a primit însărcinarea dela comitetul central să asasineze pe comandanțul Eichhorn. In acest scop i s'a dat o bombă, un revolver și bani. Va să zică nu din Ucraina s'a pus la cale omorul.

Răposatul general Hermann Eichhorn este născut în Breslau la 1848. A intrat în armată la 1866 și a servit mai ales în statul major. Înainte de izbucnirea răsboiului fusese numit general-colonel. A participat în campania de earnă la lacurile mazuriene în calitate de conducător al unei armate de sub comanda supremă a lui Hindenburg. A contribuit foarte mult la invingeile obținute în orient. După pacea dela Brest-Litovsc a primit postul de plenipotențiat militar al Germaniei la Kiev, unde a căzut jefușat atentatul politic. Cadavrul său a fost transportat în patrie.

Știrile răsboiului

Comunicatul oficial din 31 iulie anunță întreprinderi succese pe frontul *italian* în tinutul Sasso-Rosso, asemenea și în Albania.

Comunicatul oficial din 1 August: Pe frontul de sudvest activitatea de tunuri și de recunoaștere a durat ieri cu multă răvnă. In Albania bravele noastre trupe au silit pe italieni să cedeze teritoriul dela nordvest și nordost de Berat pe o lățime de 30 km.

Pe frontul *apusean* se dau înverșunate lupte locale.

Comunicatul oficial din 2 August: In Jucările la Bozocca, spre sudvest dela Assiago, la nord de Quoro, am zădărnicit întreprinderi de recunoașteri italiene.

In Albania: Trupele noastre, de sub comanda general-colonelului Pflanzer-Baltin, alungând dușmanul au ajuns linia Fiori Borati. Am ocupat numeroase puncte.

Pe frontul *apusean*, diviziile franceze și engleze, cu toate atacurile lor repetite, n'au reușit să mai ocupe teren.

Comunicatul oficial din 3 August: Pe frontul de munte venețian durează activitatea vie de tunuri.

In Albania, dealul Devedei de sus, am câștigat teren.

Pe frontul *apusean*: activitate de recunoaștere și lupte de caracter local.

Din 4 August: Frontul *italian*: Pe piatoul celor Șapte comune am respins atacuri repetite engleze și franceze. La Dosso Alte dușmanul a izbutit să pătrundă în unele părți din pozițiile noastre.

In Albania, în valea de sus a Devoli, am respins dușmanul și mai departe.

Pentru orfelinat

Intru veșnicirea amintirii parohului Constantin Micu din Vima-mare, protopresbiteratul Cetății-de-peatră, — răpusat în 21 Mai v. a. c. — s'a colectat și administrat Orfelinatului arhidiecezan:

1. Dela cei 34 preoți din tractul Cetății-de-peatră	câte 5 cor. (iar dela unul 6 cor.)	K 176—
2. Dela Gavriil Micu (fiul răposatului), par. în Câlgău „	20—	
3. Gheorghe Ciupă, paroh	în Baba	4—
4. Petru Bot, paroh în Săcătura	4—	
5. Bartolomei Fărcaș, învățător în Corueni	5—	
6. Teodor Fărcaș, cantor în Vima-mare	1—	
7. Alexiu Florian, subnotar	în Boiu-mare	6—
- Total Cor. 216—

Lăpușul-unguresc, la 2/15 iulie 1918.

<p

formă și mai explicită, și ca completare a studiilor sale anterioare face o paralelă între politica de naționalitate a contelui Tisza și politica de naționalitate a guvernului Eszterházy și Wekerle. Concluzia finală a mitropolitului V. Mangra, care pledează cu toată căldura convingerii sale pentru stabilirea unor relații intime și armonice între maghiari și români din patrie, este că cehia poporului român din patrie numai pe calea indicată de contele Tisza poate duce la rezultat satisfăcător.

Adversarii politici ai mitropolitului V. Mangra, — români, firește, — mătușări de valurile evenimentelor de pe arena vieții publice și probabil gelosi de triumf politicei deschise și cinstite a nouului mitropolit dela Sibiu, — au căutat să paralizeze efectul campaniei ziaristice a mitropolitului Mangra printre un incident stupid, înscenat cu multă stângăcie.

In aceeași zi, în care a apărut în *Aradi Köröny* articolul mitropolitului Mangra, s'a prezentat în redacția ziarului arădan un individ cu numele R. Hamsa, român de naștere, și a predat redacției o epistolă deschisă adresată mitropolitului V. Mangra.

Acest individ susține, că mitropolitul V. Mangra n'are dreptul să se adreseze opiniei publice maghiare. Dânsul — Hamsa — fiind în prinoare rusească a-citit o broșură, care poartă numele mitropolitului V. Mangra, și în care acesta invită pe români din Ungaria să dea mâna cu trupele românești, cari trecuseră Carpații, iar pe prisonierii români din Rusia îi conjură să intre în armata rusească și românească, care opera în contra puținilor centrale.

Chestia cu broșura apocrifă, care dacă nu adevără a existat, evident că este o mișcare stupidă, la care în definitiv nu e mirare că au fost capabili să recurgă agenții lui Brătianu și Take Ionescu.

Rămâne să se clarifice acum rolul neașteptat de deus ex machina al individului R. Hamsa, care ori este normal, ori nu e cu mintea întreagă, — este evident, că a lucrat sub sugestia adversarilor politici și personali ai mitropolitului Mangra.

Căci la tot cazul este suspect, că individualul R. Hamsa, a tăcut până acum, și a dat în vîleag povestea broșurii aprocrife numai acum, când a apărut articolul mitropolitului Mangra în ziarul arădan... G. Tr.

Inchetătenirea evreilor români

Textul proiectului de lege pentru închetătenirea evreilor, așa cum a fost depus la senat și a fost acceptat fără modificări de secțiunile senatului, este următorul:

Art. I. — Străinii din România, cari nu sunt supuși vreunui alt stat, fără distincție de religie, se declară cetățeni români, dacă intrunesc condițiunile necesare pentru a face parte din următoarele categorii:

§ 1. — Acei, cari au servit sub drapel în timpul răboiului din urmă, fie în serviciul militar activ, fie în serviciul auxiliar.

§ 2. — Acei cari stabiliți în România, s'au născut în țară din părinți născuți ei înșiși în țară.

§ 3. — Părinții, văduvele și copiii celor căzuți pe câmpul de luptă, precum și ai celor cari în serviciile auxiliare au contractat vreo boală și au murit din cauza și în exercițiul datoriei lor, precum și văduvele și copiii celor prevăzuți la § 2, cari au decedat înainte de a putea fi închetăteni.

§ 4. — Acei cari fiind născuți și stabiliți în țară, au fost mobilizați în campania din 1913 și nu au închecat de a face parte dintr-unul din elementele armatei până la declararea răboiului din 1916, deși n'au luat parte la campanie, nefiind cheamate elementele din cari fac parte.

§ 5. — Acei cari, născuți și stabiliți în țară, s'au prezentat la mobilizarea din 1916, dar au fost lăsați la vîtrele lor, pentru cauze bine determinate și indicate în procese verbale de scutire.

§ 6. — Toți aceia cărora, aflându-se sub drapel, li s'a acordat împărtășirea prin decret regal, sub rezerva ratificării ulterioare a corporilor legiuitoroare.

Excluși dela cetățenie

Se exclude din aceste categorii:

- a) Acei cari au suferit o condamnare infamantă pentru crimă;
- b) Acei cari au suferit o condamnare definitivă militară contra onoarei;
- c) Falișii frauduloși nereabilitați;
- d) Cei condamnați pentru delictele prevăzute la art. 11—121, 126, 127, 138—146, 197 alin. I, 200—205, 267, 268, 285 al. II, 291, 293, 308—311, 316, 322—325 și 334 din codul penal;
- e) Acei ce se vor dovedi că au purtat armele contra țării.

Situată soților și minorilor

§ 7. — Soții și copiii legitimi minori ai celor ce fac parte din categoriile de mai sus, beneficiază deplin drept de naționalitate română, deodată cu soții sau părinții lor.

§ 8. — De asemenea soții și copiii cari vor fi fost minori în momentul închecătenirii celor cari au fost închecăteni înainte de răboi.

§ 9. — Minorii cari în timpul răboiului au servit de cercetași și au urmat armata română în Moldova, vor deveni cu deplin drept cetățeni români, în urma cererilor lor, făcute tribunalului domiciliului, în anul care urmează majoratul lor. Tribunalul constatănd faptele în prezența ministerului public, va admite cererea.

Părinții și tutorii vor avea dreptul să ceară, fie dela autoritățile militare, fie dela cele școlare, constatarea faptului că fiil lor sau pupili lor au făcut parte din corpul cercetașilor. Același drept îl vor avea cercetașii ei înșiși. În acest scop se vor ține registre regulate, de autoritățile militare școlare, în care se vor trece certificatele eliberate.

Acest drept nu se poate exercita decât în timp de 6 luni dela data promulgării și publicării legii de față.

Comisiuni de naturalizare

Art. II. — Cercetarea și constatarea drepturilor celor cari fac parte din categoriile de mai sus, se va face de o comisiune de naturalizare, care va funcționa dela 1 Septembrie până la finele lui Decembrie în capitala fiecărui județ și se compune din:

Primul președinte sau președintele tribunalului;

Un delegat al ministerului de interne; Un delegat al ministerului de externe; Grefierul tribunalului ca secretar.

Prin decizia consiliului de miniștri, acolo unde nevoie se va simți, se vor putea înființa «comisiuni» în mai multe secțiuni sau se va putea prelungi termenul de funcționare al unei comisiuni și peste 30 Decembrie 1918.

Art. III. — Comisiunea va da o decizie, fie comună asupra mai multor cereri, fie individuală după cum va fi trebuință, până în termen de o lună dela introducerea cererii.

Procurorul tribunalului va avea dreptul să ia cunoștință de cereri, va putea face opozitie, în acest caz, deciziunea se va da contradictorie, după desbateri orale sau acte scrise, la alegerea părților cari au făcut cererea și cari vor fi citate pe cale administrativă până în termen de 10 zile dela opozitia procurorului.

Dovezile cerute evreilor

Art. IV. — Deciziunile comisiunii se vor întemeia pe următoarele probe administrative direct înaintea ei:

1. Acte scrise ale autorităților respective;

2. Proba cu martori, conf. dreptului roman.

3. Acte de stare civilă, sau

4. Declarațiile martorilor, atât că sunt admisibile după art. 33 al codului civil.

Faptul de a fi tras sorți va fi considerat ca o presupunție de naștere în țară și de domiciliu. Comisiunea nu o va putea înălța decât în caz, când ea va fi combatătă de procuror cu dovezi puternice și va avea obligația de a motiva în sensință înălțarea acestei presupunții.

Art. V. — Comisiunea competență este aceea a domiciliului obișnuit al re-clamantului.

Art. VI. — Deciziunile comisiunii de naturalizare sănt supuse recursului în casăjune din partea fiecărei părți nemulțumite. În caz de casare, curtea de casăjune va aborda fondul și va da deciziunea definitivă. Recursul se va face, fie la grefa tribunalului, și se va înainta fără întârziere curții de casăjune, fie la grefa curții de casăjune. Curtea va judeca recursul de urgență și cu precădere.

Curtea de casăjune va putea cassă pentru violarea sau neaplicarea legii și pentru rea aprețiere a probelor sau actelor administrative.

Terminul de recurs va fi 10 zile dela data afișării deciziunii la primărie pentru care operațiune se va dresa un proces-verbal.

Art. VII. — În caz de fraudă, procurorul va putea ataca și deciziunea comisiunei înaintea înalței curții de casăjune, într'un termen de 3 luni.

După deciziunea comisiunii

Art. VIII. — Îndată ce deciziunea comisiunii de naturalizare sau a curții de casăjune va rămâne definitivă, ministerul de justiție va elibera diploma de naturalizare pe baza căreia cel naturalizat va fi în-

scriș într'un registru al tribunalului. Dela data acestei inscrieri el va putea exercita toate drepturile sale.

Art. IX. — Acei cari nu vor fi introdusi cererea lor în timpul funcționării comisiunii până la 1 Noemvrie 1919, vor avea dreptul de a se adresa tribunalului domiciliului până într'un termin de 5 ani dela promulgarea legii de față, pentru a cere constatarea drepturilor lor.

Tribunalul va judeca conform dreptului comun, însă de urgență, față fiind și procurorul, considerat ca parte în instanță.

Art. X. — Prin excepție la legea timbrului, cererile de naturalizare sănt suspuse la taxa de 50 lei, iar diplomele la 20 lei.

Toată procedura este gratuită.

Art. XI. Un regulament întocmit în termen de 15 zile dela data promulgării legii, va stabili modul de funcționare al comisiunii.

Președintele consiliului de miniștri:

Al. Marghiloman.

Ministrul justiției:
Ioan M. Mitileneu.

Stirile zilei

Ucișășii țarului. Express-Korespondență anunță, că guvernul comisarilor poroșali nu și-a dat aprobarea la omorarea țarului. La ordinul guvernului sovietului a mers o comisiune la Iekaterinburg, pentru a cerceta afacerea privitoare la omorarea fostului țar.

† **Zeno Cavaler de Pușcariu.** Ni se trimite următorul anunț funebral:

Corpul ofițerilor dela regimentul ces. și reg. de husari Friedrich Leopold principale de Prusia Nr. 2 aduce cu adâncă consternare la cunoștință moartea de erou a mult prețuitului și neuitatului camarad, a lui căpitan ces. și reg. **Zeno cavaler de Pușcariu**, posesor al crucii pentru merite cl. III cu coroana și săbiile, a medaliei de bronz pentru merite militare cu săbiile, și a crucii Carol.

Moartea de erou l-a ajuns în 15 iunie 1918 în luptă de apărare vitejească de la Bressanin lângă Piava în fruntea fectorilor legați cu toată înima de persoana dânsului.

Sebeșul săsesc, la 23 iunie 1918.

Semnare la împrumutul de răboi. Institutul de credit și economii din Sibiu Lumina, a semnat pentru al VIII-lea împrumut ungăr de răboi suma de cor. 371,000 — ear dela al IV-lea — VIII-lea s'a subscris de tot cor. 685,700 —

Parastas. Primim următoarele:

Duminică în 15/28 iulie a. c. în București a servit parastas solemn pentru odihnă răposatului **Dimitrie Birăușu**. Funcționarea religioasă au îndeplinit-o Prea Cuvișoul Părinte Protosincel Genadie Bogoevici și preotul militar, Dr. Petru Olariu. Văduva doamnă și domnișoara Birăușu cu acest prilej au dat 1000 coroane pentru a pune temei unui fond menit pentru meseriai români. Ofertele benevoile la acest fond sănt a se trimite la adresa: Genadie Bogoevici, Protosincel, Budapest, Holló u. 8.

† **Andrei Cosma.** La 26 iulie n. a. c. a încheiat din viață în etate de 75 de ani Andrei Cosma, fondator și fost director-executiv, timp de peste 30 de ani, al băncii **Silvania** din Sîmleu. A luat parte vie la mișcarea noastră economică din ultimele decenii.

Silvania a emis din prilejul decesului fondului ei director anunț funebral separat, iar «Banca generală de asigurare» în loc de cunună trece către pe mormântul decedatului a donat cor. 100 — la Fundația ziaristilor.

Cum se luptă americanii? Corespondentul din răboi al ziarului Vorvärts scrie despre modul de luptă al americanilor următoarele: Soldații americanii se luptă sau în divizile lor proprii sau sub conducere franceză. Armata e bine provizată. Are divizii compuse din negri, dar aceștia încă n'au fost duși la luptă. Multă din soldații prinși au nume german. Vitejia lor nu e de disprețuit, căci opinia publică franceză î-a tot lăudat și astfel s'au ambiciozat. Dar n'au învățat încă să se lupte în situri rărite, ci atacă în masă. Din cauza aceasta cadavrele lor acoperă câmpul de luptă, ca pe vremea lui Brusilov. Contra ofensiva germană le-a cauzat perdeuri ce se evaluază la 70 procente.

Concert simfonic. Muzica Regimentului de horeze dela Cluj a dat în 3 l. c. în sala dela Unicum din orașul nostru un concert simfonic, în scopuri filantropice, cu concursul artistei Jolán Baranyai. Sala plină a aplaudat cu multă căldură punctele unei bogate programe. Concertul a reușit din toate punctele de vedere.

Petrecere de vară în Săliște. Studenții români din Săliște au întocmit Duminecă în 4 August n. (22 iulie v.) 1918 obișnuită petrecere cu producție teatrală și joc. S'a jucat cu mult succes **Funcționarul dela domenii** de P. Locusteanu.

Apa neînărtă se poate bea. Magistratul sibian vestește, că cercetările făcute în zilele acestei asupra apei din apaductul orașului dovedesc, că apa eardă se poate bea și fără a o fierbe.

Aviz. Prin aceasta fac cunoscut, că întorcându-mă la Cluj cu ziua de 5 August 1918 imi încep iară activitatea și vă rog a mă onora cu prețioasele Dv. comande.

Sopron, în 30 iulie 1918. — Tipografia «Carmen» **Petrus P. Barițiu**.

Muzeu de nasturi. Tot se mai găsesc oameni, care puțini își bat capul cu răboiul. Dl Enric Waldes din Praga, unul din oamenii aceștia, a înființat un muzeu de nasturi, dând probe de mare sărgință. Muzeul are de altfel nu puțină valoare istorică și culturală.

Academie agronomică. Se anunță, că Academia agronomică din Dobrogea, care în cursul răboiului a fost închisă, cu începearea anului școlar 1918/19 se va deschide de nou. Înscrierile se fac din 1 până în 8 Octombrie și pot fi primite tineri cu testi moniu de maturitate dela gimnazii, reale sau comerciale. Academia are și un internat, unde se plătește taxă lunară de 150 coroane.

Un notar sprijinind așezările de binefacere. Domnul notar **Demetriu Munthiu** din Reciu (comitatul Sibiu), a binevoiea un dărui la următoarele 4 fonduri câte 20, sau în total 80 cor., și anume la «Fondul Andrei Baron de Saguna pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor», la «Fondul Onorii medicilor pentru căutarea medicală

